

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Statuitur possibilitas eligendi opinionem minùs probabilem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

impulsus accedit. Atqui in æquali probabilitate accedit ex altera parte impulsus voluntatis, ut dictum. Hinc etiam patet ad 2. nam adæquatum motivum voluntatis est bonum representatum: unde nisi appareat major bonitas in una parte, quam in altera, non est, cur in unam potius, quam in alteram inclinet: atqui motiva probabilia, hoc ipso, quod non sint evidentia, non sunt tota ratio trahendi intellectum, sed relinquunt determinationem libero imperio, & impulsui voluntatis.

Unde ad tertium. Intellectus est dubius inter utramque partem æqualiter probabilem, antecedenter ad determinationem voluntatis, transeat: consequenter ad illam, nego. Et hoc sensu loquitur S. D.

Ad 4. nego minorem. Invenit enim voluntas ex una parte rationem & motivum, ex quo magis intellectum determinat ad assensum quam dissensum, vel e contra. Est quidem ratio assentiendi veritas, & dissentiendi falsitas, ut conjuncta cum motivis voluntatem inclinantibus, concedo; ut se juncta, nego. Ergo intellectus ex neutra parte invenit majorem rationem assentiendi, præcisè vi veritatis probabiliter representata, transeat; vi alterius motivi conjuncti, quo voluntas inclinatur ad imperandum assensum, nego consequentiam.

Ad 5. Nego sequelam; neque enim adæquata ratio extorquendi assensum sunt illa motiva probabilia, sed etiam impulsus voluntatis.

Ad 6. Respondeo. Illa exempla non probant impossibilem assensum opinionis æquè probabilis, ut patet, quod tamen hic controvertitur. Sed neque probant imprudentem assensum. Non exemplum de Judice, is enim ex justitia obligatur sententiam ferre juxta merita causæ, quæ si sint utrinque æqualia, poterit utrique parti satisfacere, vel rei divisione, vel partium compositione. Ast inter opiniones probabiles de honestate astus nullus compositioni, aut divisioni locus; nulla juris alicujus nedum justitiæ obligatio, ut neutri parti accedas; cum ex hoc maximum damnum, nempe dispendium plurimarum veritatum probabilem, sine quibus oportet ignorantem vivere, incurreres. Reliqua etiam exempla à Mercore concionatoriæ allata nil evincunt, cum erent in supposito consequentis; neque enim periculum qualecunque erroris aut falsitatis invincibilis [qualis est cum post diligentem investigationem certa veritas inveniri non potest] est illud vulnus, venenum, naufragium &c. quod dicitur, non probatur. Præstat aliquando falli inculpabiliter, ut plurimarum veritatum probabilem notitiâ, & necessariâ civilium commerciorum commoditate fruaris, quam timidum ac desidem intellectum à probabilem veritatum assensu suspensum tenere, & plurima ignorare, ne pauca ignores.

§. III.

Statuitur possibilitas eligendi opinionem minus probabilem.

10. **Q**uæritur tertio: Fierine possit, ut intellectus opinioni minus probabili adhæreat illa reliquæ, quæ sibi hic & nunc apparet probabilior?

e. g. an intellectus habens motivum vehementibus incitans ad credendum, quod sibi non sit licitum pingere die festo, quàm quod sit licitum, possit inclinari ad assensum posterioris opinionis? Et rigidioris sententiæ Patroni [quibus in hac parte accedit] [parza a. 12. & sequentibus] consequenter ad superiora respondet negative.

Probant primò Argumentis contra assensum opinionis æquè probabilis n. 6. adductis, & in hac rem facillè accommodandis.

Secundò. Impossibile est, ut intellectus existimet illam sententiam esse veram, quæ sibi magis apparet falsa, & e converso, ut abiciat illud objectum, quod sibi magis apparet verum; sicut est impossibile, ut quis judicet esse nigrum, quod sibi magis apparet album, & contra; sed opinio minus probabilis magis apparet falsa, & e contra magis probabilis magis apparet vera: ergo est impossibile, ut intellectus existimet sententiam minus probabilem in concursu probabilioris esse veram, utque proinde ipsi assensum præbeat.

Tertio. Qualibet potentia naturaliter tendit in suum objectum, quantum potest, & tantum abhorret à suo opposito; veluti patet in gravibus & levibus, quæ quantum possunt, tendunt in suum centrum: sed verum est objectum intellectus, ita ut in judicando connaturaliter querat dicere veritatem, & istud magis respiciat in magis, quàm minus probabili opinionis: ergo intellectus connaturaliter ferri debet in magis probabilem opinionem. Confirmatur: Connaturalis inclinatio intellectus in verum facit, ut illa potius amplectatur, quæ magis, quàm quæ minus conducunt ad affectionem hujus finis; sed assentiendo opinioni magis probabili, existimatis facilius consequi veritatem, quàm assentiendo minus probabili: ergo.

Quartò. Voluntas non potest eligere minus bonum, relicto præstantiori: imò bonitas præstantior extinguit & supprimit bonitatem debiliorem: ergo pariter intellectus non potest adhæreere opinioni minus probabili in concursu probabilioris; imò illa probabilitas per assurgentiam majoris probabilitatis abforbetur & oblieturatur.

Contra tamen est, quod motiva opinionis probabilioris non elidunt efficaciam motivorum opinionis minus probabilis, neque sunt evidentia & convincentia, adeoque adhuc intellectus subest libera applicationi voluntatis non tantum quoad exercitium, ut possit suspendere probabilioris assensum, sed etiam ut ad eisdem impulsu possit elicere opinionis minus probabilis assensum. Ad stipulatur pariter experientia: multa enim opinio probabilis tanto excessu superat probabilem oppositam, quanto excessu fides Catholica superat quamcunque hæresin, & scdam oppositam: sed stantibus motivis potioris probabilitatis pro assensu fidei Catholica, etiam relatis ad motiva faventia hæresi, quæ cognoscuntur esse longe minoris momenti, quàm illa pro assensu fidei Catholica, adhuc potest voluntas intellectus imperare assensum hæreticum: ergo multò magis stantibus motivis majoris probabilitatis, potest voluntas imperare intellectui assensum sententiæ minus probabilis.

Adde quòd hæc quæstio & controversia tam declamata: *An homo peccet sequendo minus probabilem in concursu probabilioris?* esset de subiecto non supponente; siquidem homo non posset ex mente adversariorum mentem detorquere ad assensum minus probabilis cognitæ ut talis, sicque cessaret omne litigium.

Nec difficilis est responso ad objecta: nam argumentis ex n. 6. applicabilibus satisfactum est n. 9. Ad 2. distinguo majorem. Impossibile est, ut intellectus iudicet sententiam esse absolutè veram [ut loquitur Jo. à S. Th.] quæ sibi magis apparet falsa, concedo; ut iudicet esse veram apparenter, & probativè, nego. Ut enim bene advertit prædictus Jo. à S. Th. disp. 12. a. 3. n. 46. & Gabriel Bearus q. 5. n. 19. assensus probabilis non iudicat suum objectum esse verum absolutè & in esse, sed cum restrictione, & in apparere; scilicet quantum est ex vi motivi, quod habet ad talem assensum. Cum igitur motiva opinionis probabilioris non impediunt, quò minus motiva sententiæ verè, sed minus probabilis faciant illam apparere veram, nil obstat, quin illa ex vi talium motivorum vera iudicari possit. Instantia de nigro & albo non est ad rem, quia, quod magis apparet album, non habet incertitudinem de albedine, sicuti quò magis apparet verum, habet incertitudinem de veritate: tam enim falsitas potest subesse magis, quàm minus probabili opinioni: neque dantur motiva suadentia aliquid esse nigrum, quod magis apparet album, dum contra dantur motiva suadentia esse verum, quod oppositè motiva magis representatur falsum.

Ad 3. distinguo majorem. Quælibet potentia naturaliter tendit in suum objectum, quantum potest, potentiâ vel absolutâ, vel morali & proportionatâ subiecto, concedo; potentiâ simpliciter & absolutâ, nego. Alias argumentum probaret, quòd intellectus deberet omni possibili in-

tensione ferri in suum verum, sicuti Lapis fertur in centrum, ad quod naturaliter est determinatus. Cum ergo modus connaturalis, & humanæ naturæ accommodatus sit, ut in defectu evidentie per liberam voluntatis applicationem sedetur verum, quod prudenter apparet tale, satisfaciet connaturali inclinationi, si sedetur verum probabile, tametsi minus tale. Ad confirmationem distinguo majorem; si media sunt certa ad consecutionem veritatis, & intellectus à sola objecti veritate trahatur, transeat; si sunt incerta, ut in probabilibus, & insuper accedat impulsus voluntatis, nego.

Ad quartum nego in primis paritatem. Nam ideo voluntas non potest eligere minus bonum in concursu majoris, quia minus bonum, quatenus dicit privationem majoris boni, est aliquid malum voluntatis: sed verum minus probabile nullam dicit privationem veritatis majoris & probabilioris: tum quòd veritas consistat in indivisibili, nec recipiat magis & minus ut bonum: tum quòd utrumque verum seu magis seu minus probabile adjunctam habeat formidinem falsitatis. Deinde retorqueo paritatem. Cum plura sunt media inæqualiter conducentia ad eundem finem, potest voluntas eligere medium minus utile, dummodò per illud speret consequi suum finem, & aliunde accedat illi medio aliqua bonitas, quâ voluntatem alliciat, ut si præ calibe, & religioſa vita statum sæcularem utilem quidem, sed minus certum ad consecutionem salutis eligas, isque videatur tuo genio & inclinationi magis accommodus: ergo pariter intellectus poterit assentiri opinioni licet minus probabili, dum ex alterius motivi instinctu accedit voluntatis impulsus. Manet ergo, nullum esse physicum defectum libertatis, ut intellectus opinioni probabili, in concursu minus, æquè, vel magis probabilis nequeat assentiri.

ARTICULUS V.

An liceat sequi opinionem minus tutam, minusque probabilem in concursu probabilioris?

SUMMARIUM.

1. Quid intelligatur per opinionem minus tutam?
2. Distinguendum inter opiniones probabiles circa honestatem actionis, & circa res ipsas vel factum.
3. Cui agitur de valore rei, vel damno reali, sequenda est pars tutior.
4. Licet sequi sententiam probabilem minus tutam.
5. Exemplo & auctoritate Doctõris Angelici.
6. Etiam praxi Summorum Pontificum.
7. Patrum, Tribunalium, & Scholarum.
8. Licet sequi minus probabilem & minus tutam etiam in concursu probabilioris.
9. Major probabilitas non tollit opposita sententia probabilitatem.
10. Inefficax adversariorum paritas inter bonum & verum.
11. Praxi Summorum Pontificum pro sententia minus probabili.
12. Responsi adversariorum occurrunt.
13. Opposita sententia inutilitas ad praxim.
14. Ipsi adversarii suâ praxi probant nostram sententiam.
15. Probatur ab absurdis, quæ sequuntur ex contraria sententia.
16. Probatur rationibus reflexis & indirectis.
17. Inferitur licitus usus opinionis æque probabilis.
18. Aliquo sensu omnis sententia probabilis est æqualiter tuta.
19. In praxi ferè semper sequimur probabilem, quatenus sequimur probabilem.
20. Opinio Terills refellitur.

§. I.

Resolutio negativa in dubio facti & valoris.

Notandum primò. In hac quæstione illam opinionem, quæ inter contrarias Doctõrum opiniones, an aliquid sit licitum, nec ne? negat esse licitum, & stat pro legis obligatione, communiter appellari tutiorem, eò quòd tali opinioni ad-